

PRIMER IZ ŽIVOTA

ČOVEK KOJI SE ZALJUBIO

Sastavljač smatra da nije potrebno započeti ovu povest nekim ličnim imenom i ostalim osobenim oznakama odabrane ličnosti. Pored mnogih nevažnijih razloga, dovoljno je za takav postupak ovaj jedan: sastavljač ne bi svoju povest ni započinjao kad ne bi postojala jedna i za ovu svrhu jedino važna osobenost odabrane ličnosti, koja i predstavlja njen predmet.

Šta to, onda, predstavlja osobenost jedne ličnosti? I šta bi, tada, bila neosobena ličnost? Zaista, teško je na takva i slična pitanja odgovoriti. Izgleda da se moramo pomiriti sa nesavršenošću ljudskog uma i jezika i prihvatiti približnost za uzorak tačnosti pri svom opisivanju. Recimo da je osobena ona ličnost čiji izvesni postupci izrazito odstupaju od srodnih postupaka većine ljudi.

Jest! — reći će, možda, poneki čitalac: A kako da se u tome odredi granica? Odakle počinje odstupanje?

Ama šta okolišiš! — mogao bi, opet, prosvjedovati neki drugi čitač: Daj da mi vidimo šta se zbiva, a ne...

Vrlo dobro: oba ovakva pitanja usmeravaju nas na samu suštinu povesti, od koje se, uostalom, nismo ni udaljivali.

Kako nismo, kad još i ne znamo u čemu je stvar?

Pa lepo: u pitanju je jedna psihološka činjenica, ako se tako može reći. Jer ja — sastavljač od sada govori u prvom licu — ja sam od početka upoznat sa sadržinom priče, pa zato i znam da se ne udaljavam od nje, a čitalac to ne zna, pa je neopravdano nestrpljiv. No, najзад, evo u čemu je stvar: u čoveku, i u ljubavi. To je ono o čemu...

E, čudna mi čuda! Pa zar se to nije moglo odmah i reći? — to ili nešto slično veli onaj čitač.

Molim, pre svega, da me više niko ne prekida, to me ometa u radu. A da li je čudo čudno — još ćemo videti...

Gde sam ono stao? Oprostite, malo sam se iznervirao, pa sam zaboravio o čemu sam počeo da pričam. Trenutak samo, da nešto proverim...

KARTOTEKA

Ja sam, kao što je svakome jasno, pisac, književnik, ili, možda, bolje: slovesnik. Nije mi, svakako, namera da ovom prilikom pišem o sebi — mada je ta tema zanimljiva: šta može biti zanimljivija pojava za jednog slovesnika nego što je slovesnik? — i ne pominjem svoje zanimanje zbog toga, već zato što hoću da objasnim zašto sam se malopre bio udaljio.

Pošto sam to što jesam, u poslu mi je veoma potrebno da znam mnogo, što više, o ljudima — naravno, pored ostalog. Ja slobodno smem reći da o ljudima i znam mnogo. I šta je tu onda potrebno nekakvo udaljšavanje? Dakle, ovako: bez mnogo ulaženja u pojedinosti, reći ću da, izgleda, velika količina znanja primorava na sažimanje, uopštavanja i slične radnje. E, tu se za slovesnika i pojavljuje problem:

Može li on pisati povesti o čoveku uopšte? I šta je, uopšte, »čovek uopšte?« Kako se on ponaša?

Mora se, dakle, prihvatiti činjenica da su ljudi različiti, i da zbog toga i postoji potreba da se pišu povesti.

To, opet, primorava povesnika da ima na umu mnoga posebna i pojedinačna znanja, gotovo bi se reklo: slučajeve...

A recite vi meni: je li to lako? Bogami, nije!

Upravo zbog toga, dragi čitače, ja sam radi olakšanja u poslu ustanovio sebi jednu kartoteku, u koju redovno unosim, tako reći, posebna znanja o ljudima, to jest: podatke o stvarnim ljudima, onima koje poznajem, ili sam ih samo jednom video ili čuo, pa mi se učinilo da u nekom njihovom postupku ili izrazu ima nečeg neobičnog ili zanimljivog, osobenog....

Zar ne bih sve to mogao i izmišljati po potrebi? U čemu bi se videla razlika? — možda se neko pita?

Prvo: tada bi i moje povesti bile građene na proizvoljnim osnovama, te bi izgubile svaku naučnu svrhu.

Drugo: ako čitalac i ovako sumnja da su moje ličnosti stvarne, ne sumnjam ja, što ima svoju vrednost makar i samo za mene, jer je svrha moga rada, pored drugoga, i samoobrazovanje.

U ČEMU JE RAZLIKA

Rekoh: »pored drugoga«. Jer, svakako da ona svrha ne može biti jedina niti najvažnija. Da je tako, bio bi opravdan mogući prigovor, koji bi glasio: »U svrhu samoobrazovanja bila bi dovoljna samo kartoteka, i ne bi trebalo pisati povesti.« Ja, dakle, pored toga što nalazim zadovoljstva u svom radu, imam i »da saopštim narodu ono što smatram da je potrebno«, kako veli jedan meni drag suposlenik.

Prigovor bi se sada mogao samo malo preinačiti, pa bi se reklo da i saopštavanje onoga što se smatra da je potrebno može da se izvrši u nekakvom sažetku po rodovima i vrstama, kao što je, na primer, kartoteka, a da ja, i kraj toga, uporno pišem povesti. Ja bih tada tome prigovoru ovako doskočio: »Ali se ljudi ne ponašaju prema uzorku rodova i vrsta, nego se ovi poslednji grade prema ponašanju ljudi. Osim toga, povesti, uproščeno rečeno, preispituju ljude i njihov život, a ni ovo ni ono nije razdvojeno niti raščlanjeno, nego je u celini i skladu, i nije zaustavljeno, nego je u pokretu i meni.«

To rekavši, ne bih više o tome govorio, jer bi i primedbi i odvedbi moglo biti beskonačno mnogo, dok se mi moramo zadovoljiti i ne sasvim jasnim stavovima, ako uopšte hoćemo da mislimo i opštimo. Ili već tako nekako.

Želim još samo, istine radi, da napomenem: mada se od mojih povesti umnogome razlikuje, ni moja kartoteka nije nešto konačno i stalno. Jer ja unosim u nju uvek nove podatke o ličnostima koje su uvrštene, ako do takvih podataka dođem. Na taj način mogu da pratim promene pojedinih ličnosti, mogu da upotpunjujem njihov prikaz, mogu i da ispravim poneki svoj pogrešan zaključak, kako što mogu da pratim i razvoj sopstvenog poznavanja tih osoba, pa i sopstvenu sposobnost da donosim pravilne i korisne zaključke o njima. Toliko neka je dosta o kartoteci.

A možda je od svega bolje da čitaocu dostupim jedan određen primer? U redu, ali, razume se, s lažnim imenom:

MARKO BRODNIK

Maribor, 1938. Zlatari, od starina, domaćica, takođe iz zanatlijske porodice. Jedna sestra. Stric u Austriji, sam.

Fizičar, Zavod za jezgarne opite, inače muzičar, viola, kvartet prijatelja. Bor, Hojzenberg, Bom; Betoven, Bartók, Šenberg. Cvetovi jednostavnih oblika.

Poznanstvo: Zagreb, 1969, Taverna, noć. Raspoređuje čaše i zdelice strpljivo, dugo i pažljivo, tako da bi mu bile pri ruci a da ih i ne gleda; kako bi mogao bez slabljenja pažnje da lista, crta i piše po beležnici. To je odlučujuće: tražim i nalazim povod. On prihvata umereno srdačno. Kasnije slučajan susret u Danskoj, u vozu. Iznenaden i obradovan. Prepiska.

U kući radiionica, sam izrađuje nameštaj. Hteo bih da gradi violu, s nekakvim izvanrednim svojstvima. Podseća me na, u najmanju ruku, Firentinca...

Dodatak: Odbacio gradnju instrumenta. Svesno ograničavanje, čini mi se. Dobar znak.

Eto, vidite, tako i slično, već prema osobi. Međutim, u ovoj povesti nije reč o tome čoveku. Primer, i svu kartoteku, pomenuo sam zato da biste razumeli da sam u jednom trenutku bio primoran da pregledam podatke o pravoj ličnosti ove priče, što znači: o čoveku koji se zaljubio, kao što rekoh.

PRAVO PITANJE

Time mislim da ono prvo pitanje nekog mogućeg čitaoca. Šta je obično, šta nije, kako da se odredi granica, gde počinje odstupanje? Sve prava, važna pitanja.

A što se tiče odgovora — vrag će ga znati . . .

Evo, na primer: godinama neki čovek prolazi ulicom, a mi ga samo tada vidamo, i to uvek sa šeširom na glavi. Zatim se dogodi da s nekim poznanikom pođemo u nepoznato društvo, a to se društvo okupilo upravo kod onoga sa šeširom, i mi ga tada ugledamo — bez šešira. On je, na primer, ćelav. Neobično! Mi na to nikad nismo pomišljali, pa i inače, čitavo mu lice dobija nekako drugačiji izraz, oči mu došle svetlije, i tako dalje, i tome slično. A on je, ipak, za sve proteklo vreme kako ga vidamo bio ćelav i imao oči takve i takve.

Reći ćete: on je to samo vama tada izgledao neobično, a da ste ga znali u takvom vidu odranije, onda ne bi. Tačno. Ali, zasad samo napominjem da se moglo dogoditi da ga nikada i ne ugledam bez šešira.

Ima i drugačijih primera: napravili ljudi, recimo, bicikl. I ja se začudim ugledavši tu spravu. S pravom. A ne bi li se moglo reći da sam i do tada vidao koturove, lance, zupčanike, cevi, žice, pa ih sada vidim samo u novom rasporedu? Te bi tako ispalo da se nemam čemu čuditi, već jedino, možda, zbog toga što još nisam vidao onakav raspored . . .

Najzad, ja naučim da je raspored nešto vrlo važno, jer ipak bicikl nije što i lanac, koturovi, zupčanik i žica. Međutim, samo od tih i takvih stvari može se u izvesnom rasporedu sklopiti bicikl. I tako dalje.

Šta bi bilo kad sve to ja ne bih znao? Verovatno bih se jednako i svemu čudio. No sada, zabave i potrebe radi, neka se onaj ćelavi čovek otkotura na biciklu kuda mu drago — gle, kako se vitla prašina za njim! — a mi imamo posla s našim zaljubljenikom. To je sad ono glavno:

KAKO SE PONAŠAO ZALJUBLJENIK

Pa, otprilike, kao i svi zaljubljeni. To jest, da se nije tako ponašao, ne bismo ni mogli znati da je zaljubljen. Znaci su ono što je za nas važno, a on je pokazivao znake zaljubljenosti. Koje? Kakve?

U ovom slučaju, bili su to znaci jedne jedinstvene i nesrećne ljubavi, neuzvratačne, ili o uzvraćanju ljubavi naš čovek ništa nije znao.

Iskustvo nas uči da upravo takvi, nesrećni i neshvaćeni zaljubljenici, u svojem ponašanju pokazuju mnogo izrazitije oblike odstupanja i nastranosti. Srećno zaljubljeni, na sreću, ne obraćaju suviše pažnje na važnost svake pojedinosti i tananosti i njihovo ponašanje, uglavnom, naginje ka običnosti, ako ne, u zaista ret-

kim slučajevima, ka komičnosti. No, ostavimo se uopštavanja, sad je reč o jednom živom čoveku.

Pored stalnih i zajedničkih crta u ponašanju nesrećno zaljubljenog, kao što su: ubledelo lice, bezvoljnost, rastrzanost, uzdisanje i tome slično, naš čovek imao je i jednu neobičnu: nikako nije voleo da mu se pominje predmet njegove ljubavi, niti ga je on sam ikada imenovao.

Primećivao sam tako da on sve češće zapada u snatrenja, da se u razgovoru začas izgubi, da se trza na izvesne moje, ponekad i najobičnije, reči, a koje su, valjda, za njega imale posebna, lična značenja. Jednom mu u šali — jer mi smo bili prijatelji — rekoh da sam već odavno nešto naslutio i da me neodoljivo zanima ko može biti ta izvanredna osoba — na šta se on i previše, po mojem mišljenju, bolno i žestoko trže i previše smeteno me zamoli da mu to ne pominjem više. Mada mi se činilo da ipak očekuje da nastavim isti razgovor, kako bi mogao da uživa u svojoj strasnoj nesreći; kao što to već biva.

Drugi put, ja mu, kao u ljutnji, rekoh da ne bi trebalo da preteruje, da sve to ne bi smelo postati suviše ozbiljno. Naravno, ja sam i tada znao da naročito ovaj poslednji savet, u najmanju ruku, — nije baš izmudren. Ali, to se u takvim prilikama obično tako kaže . . . I nastavi se, kao što sam i ja tada: Najzad, ako već nema druge — tako sam to nekako rekao — uvek se može naći način, jer svaka žena, pa i naj . . .

No već kod reči »svaka« on uznemireno skoči sa stolice, pa otkorača do prozora i ostade tamo zagledan u, recimo, oblake, ili već u šta se tada gleda, što ja sve pripisah onoj netrpeljivosti zaljubljenih prema bilo kakvom upoređivanju njihove izabranice, a pogotovu prema reči »svaka«, jer to, za ime sveta, ne može biti nikakva »svaka«, već samo jedna, ovakva i onakva, a što samo oni mogu da znaju. I tako se zadovoljih jednim potajnim osmehom i blagim žaljenjem: bez obzira na sve

što sam o tome mislio, mogao sam videti da je on stvarno bio sav izmučen i rastrzan, kako se to veli, protivrečnim osećanjima . . .

POREMECEN PORODIČNI ŽIVOT

Mogao sam napisati i: »pomućen spokoj domaćeg ognjišta«, i to ne bi bilo loše rečeno, pošto su mi sloga i zadovoljstvo moga prijatelja i njegove supruge uvek izgledali, isto tako, klasično-jurnalistički otrcani kao »spokoj domaćeg ognjišta«. Zanimljivo je reći da je taj moj prijatelj bio novinar.

Nisam suviše često odlazio k njima, ali sam i za ono nekoliko puta mogao primetiti, prvo: da je supruga isuviše tiha, i da to preda mnomo nimalo ne krije — naprotiv: ko zna nije li me držala i za kakvog saučesnika?; i drugo: suprug je sa svoje strane, postao nabust, i jednak, i nametljivo u svemu pametniji od svih, što kaže naš narod.

Evo jednog zgodnog primera — to mislim u književnom smislu — koji sam zabeležio: u trenutku kad smo, posle jedne moje posete, obojica izlazili — on reče da ima neka posla — žena se kao iznenada nečega priseti, pa zamoli, prilično neprirodno glasom, svoga muža da joj ostavi kola, ako mu nisu neophodna.

Bogati? — odvratni on istog časa.

Nije stvar samo u tome što ga ranije nisam slušao da tako govori s njom, već mu se i lice tako izobličilo, kao u nekakvom grčevitom i sebičnom strahu od velikog gubitka, da žena samo zaneme, okrete lice, zarida, pa se sruči u naslonjaču . . .

Na izlasku, on se brže-bolje oprostio od mene, a zatim ga još videh kako odbruja u svom samohodu iz grada, što sam zaključio po smeru. Zaboravih trenutno na njegovu suprugu, pa se i pored njegove neprijaznosti nasmejah: i ranije se to događalo, često je, posle naših razgovora, znao da iznenada, bez vidnog razloga, ali veoma uzbuđen, skoči, sedne u kola i odjuri nekuda . . .

Moram priznati da, i pored sveg žaljenja što više nisam tako rado gledan u njegovom domu, moja znatiželja nadvlada, pa sam stao čak neobično često odlaziti onamo. Saznao, međutim, dugo nisam ništa, što bi mi ukazalo na saučesnika u toj igri.

KAKO SAM TO ZAMIŠLJAO

Odjuri, tako, moj prijatelj i samo se još dim zakovitla za njim — kao ono prašina za našim ćelavim biciklistom. Baš to mi, verujte, u tom trenutku pade na um, pa onda tim povodom i pomislih: šta je to što se promenilo u mojem drugu, jer je tako čudan u poslednje vreme . . .

Cepidlaka upada: a kako je pisac mogao svog druga da upoređuje sa ćelavim biciklistom, kad je ovoga izmislio tek pišući, kako veli, istinitu povest o onome što se već dogodilo?

Šta da mu odgovorim? »Ama, čoveče, pa ja tog ćelavoga biciklistu poznajem, i zato sam i izabrao njega za primer tamo negde na početku! Na šta bi ličilo kad bih pričao o nečemu što mi je nepoznato?« Da, možda to.

Dakle, o čemu je ono bila reč . . . da: šta se to događa s mojim drugom, te je tako čudan? Može li se reći: ja sam opažao samo spoljne znake, a samu stvar nisam poznao? A šta je, u tom slučaju, sama stvar, ako se može odvojiti od spoljnih znakova? Tako se ja

tada i zamorih, zaplićući se u sve teža književno-filosofska pitanja, pa mi u jednom trenu postade mnogo lakše da odgonetam šta se s mojim prijateljem u tom trenutku stvarno događa, mislim: šta se »spoljnje« događa...

Zamišljao sam ga kako namršten grčevito stiska upravljač — naročito sam u svom zamišljanju podvlačio ono »grčevito«, činilo mi se da to odgovara položaju mog druga... Zamišljao sam, dalje, kako pred njim — a u mom dočaravanju te slike kao da je to bilo preda mnom-u-njemu — put kao tvornička beskrajna traka munjevito pronosi duge bele prougaonike-crte... Video sam njegovu cipelu kako pritiska čas jednu čas drugu papučicu, čuo kako modulira zujavi zvuk motora, pretpostavlja kako i on, vozač, pomno upija te boje i zvuke kako bi za njih vezao i misli, da ne bi... i tako dalje.

Tako mi pade na um da bi trebalo da promenim svećice na svojim kolima, jer sam čuo nekakve sumnjive šumove juče, zatim mi se ukaže lik mojeg mehaničara, pa se setih kako mi je hvalio moj auto kad sam ga nabavio, što me je ispunjavalo ushićenjem — mora da sam bio smešan u tom trenutku... I, uopšte, ljudi su smešni, mislio sam, jer mi tada dođe u sećanju mnogo primera slične vrste... ali, setih se: ja hoću da zamišljam šta se sada zbiva s mojim drugom...

Dobro, recimo: drveće promiče — zanimljivo: mi uvek kažemo da drveće promiče — čist egocentrizam! Ali, drug: evo, nailazi na krivinu, opet izlazi na prav put, i neće da misli, neće da misli o onome, grčevito osluškuje motor, grčevito pilji u put, neće da misli...

I tad mi opet iskrснуše u sećanju oni primeri, i ja zaključih da to verovatno ja neću da mislim o nečemu i uzaludno se trudim da nadvladam ono što me je tada zaista zanimalo, a to su nekakvi primeri, a ne moj drug. Čudna ti je stvar ljudska svest, ma koliko da se... no, nećemo sad o tome.

NEOBJAŠNJIVE PODUDARNOSTI

Dobar dan, susede! — trže me neki glas iz razmišljanja, ja se prenuh i ugledah — svog mehaničara!

Zar se nije i vama, ponekad, događalo da tako idete, recimo, ulicom, setite se nekoga sasvim, reklo bi se, slučajno, a onda tek što ste skrenuli za ugao — sretnete baš toga nekoga? Eto, tako ja sretnem tog mehaničara i upustih se s njim ne znam ni sam u kakav razgovor, jer sam u međuvremenu razmišljao o tom malom čudu od naslućivanja. On me, najzad, i upita: o čemu tako mnogo razmišljam, jer umalo nisam naleteo na njega malopre...

Eh, o svemu pomalo, rekoh, nego — doći ću kod vas zbog svećica, znate, juče sam...

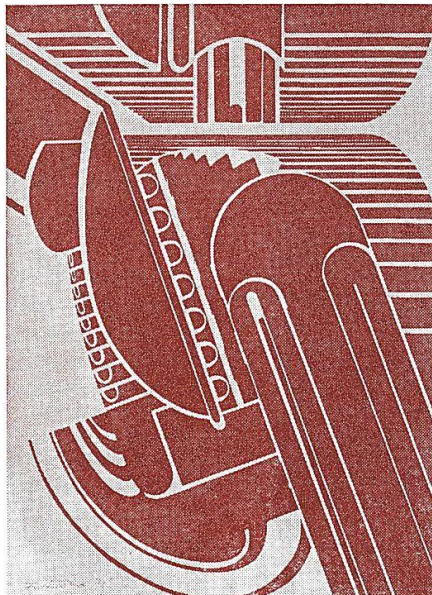
Da, da, svakako, veli on, a znate da su mi stigla nova kola? Daaa! Juče. Evo, ako imate malo vremena, možete videti — to vam je... i on nastavi da mi opisuje sve do sitnica, ali sam ja više obraćao pažnju na njegovo lice nego na reči, nastavljajući da tražim u sebi neko objašnjenje za ono naslućivanje. Pri tom mahinalno namestih izraz kao da naročito pažljivo pratim njegova izlaganja. Međutim, kad prestadoh da se paštım i onim podudarnostima, uvidevši koliko je to jalov posao, moj vrlo-usredsređeni izraz me, po komičnom ustrojstvu povratne spre-

ge, navede da sada zaista stanem pomno da posmatram lice svoga sagovornika, pa tako opazih da je sve ozareno zadovoljstvom, oči mu blistaju, lutajući nekuda iznad stvari i kroz njih, usta razvučena u blažen osmeh, a glas — sad primetih i glas — pun nežnosti, treperav i u-žurban...

... a tako poslušna — kako ti pomisliš, ona tako radi, i to nije kao kod drugih, već nekako, nekako posebno, ne znam ni ja kako da kažem... — primetih, najzad, i značenja, reči.

A o čemu on, u stvari, govori? Pripazih sada malo bolje na njegove reči, da me ne bi ulovio nekim iznenadnim pitanjem, ali sam ga i dalje posmatrao. Zanimljivo, pomislih, kako su ljudi siromašni u izrazu, kako istim kretnjama i istim rečima govore o mnogim i različitim predmetima, i prosto te dovedu u zabunu: evo, to što ovaj govori mogao bih da primenim na stotine raznih stvari. Ili je u tome, možda, bogatstvo izraza? Možda, ali onda i nepreciznost, i...

... i tako se ja, velite, ponekad, štono reč, izgubim...

NESREĆA

Mogao sam da mu kažem: »Znao sam ja da će se tvoje jurnjave tako završiti!«, da sam imao volje da se na tako neprijazan način prikazujem kao iskren ali dobronameran prijatelj. Ili sam mogao njegovoj ženi reći veselim glasom kako se »sve ipak dobro završilo«, da nisam osećao koliko bi to glupo, možda i licemerno, zvučalo u njenim ušima. U silnoj neprikladi, a pošto sam se već brzopleto i nepotrebno pojavio kod njih, znao sam da nešto moram reći, što brže nešto smisliti, a sve što sam preturao po glavi istog časa mi se pokazivalo neprikladnim, budalastim, smešnim. I tako, verujući, na svoj užas, da je proteklo već previše vremena, skoro panično izvalih: »Pa, kako si, dragi i cenjeni prijatelju?« — i, istovremeno, postadoh svestan koliko mi je glas zvučao namešteno, i čak pomalo piskavo; jurnu mu krv u lice, a on me pogleda s takvim prezirom da pozalnih što sam ga ikada sreo.

Sad mi se učinilo da sam dužan, i pored malopredajne neprijatnosti, ili baš zbog nje, da sve to popravim, da »raskravim atmosferu«, i

gotovo se opravdam za svoj dolazak. »Uostalom«, zakrešta moj glas, »to se danas skoro svakome događa, a ti si, ipak, imao sreće...« On me samo pogleda, načini nešto kao samo-sarkastičan osmeh, i opet me ostavi da se ispetljavam kako znam. I ja nastavih, sve gore i gore, sudeći po njihovom sve mračnijem ćutanju. Tada odbrbljah još kako je važno samo da je on živ, kako sam samo načas svratio, i drago mi je... — tu opet osetih neprikladnost... i do viđenja!

Usput sam mislio da se možda nikad više nećemo sresti: stvorena je pukotina, bilo mi je jasno, koju zaista ne znam šta bi moglo zacepliti...

KAKO SMO SE OSEĆALI

Nisam još znao kako se oseća on, ali što se mene tiče, bilo mi je kao da mi je neko zaparao po utrobi, ili kao nekome ko sluša škripu noža po staklu — osećaj je tu sličan, mada poređenje i nije najbolje, jer sam ja osećao i sažaljenje prema svom prijatelju. Kao, na primer, kad menjamo brzinu, pa menjač zapne i zastruže: nama je neprijatno, osećamo jezu, a, istovremeno, osećamo i svoju krivicu i saučešće u bolu mašine, mada ne znamo gde bi se on krio...

Sznao sam, ipak, ponešto i o tome kako je on sve to doživeo. Jer, posle nekoliko dana, on dođe, turoban, ali s namerom da se nekako opravda i zamoli izvinjenje. Bio je u takvom i takvom raspoloženju, i tako dalje, i ja mu zaista već posle prve reči sve oprostih. Ali tu razgovor i zape, pa smo opet dugo ćutali i, verovatno, obojica znali da opet raste među nama ona ista pukotina-neprijatnost.

Jesi li podigao osiguranje? — upitah ja, rešen da makar silom održim razgovor, ali me on prenerazi:

Ama, idiote jedan, jesi li ti od gvožđa ili...

Tu se njegovo lice zaledi, ostade tako nekoliko časaka, a onda zatrese, i ja ga videh kako plače.

Ali, ja zaista ne shvatam... — počeh nesigurno. A sledilo je nešto ovako:

»Pa kad ne shvataš, zašto onda... znam da ne shvataš... i ne možeš da shvataš... ni ja, sve je sad svršeno... ona je, mislim, auto... razmrskana, užasno, i nikad se više... ne, ne vredi, ti to nećeš moći da...« — i u svakom slučaju, on je grcao, jecao, mucao, i pri tom me pogledao čas sa strahom, čas sa nekakvom gotovo životinjskom željom da ga sažaljevam i, najzad, prosto pobegao napolje...

Ja, još ne shvatajući sasvim šta se zbililo, počeh kao po navici da govorim sam sebi: znači, pogrešno sam zaključivao, to jest, pogrešno sam zamišljao... Nije on upravljao pažnju da bi je odvratio od nečeg drugog, već upravo... i možda se zato i dogodila nesreća?...

ŠTA JOŠ IMA DA SE KAŽE

Nema mnogo. Tog čoveka više nisam vidao a gvorilo se da je nestao negde u inostranstvu.

Ništa novo nisam više saznao o njemu, pa je tako i ova povest mogla da bude napisana.

Pazite: prethodna rečenica je veoma značajna!